

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
Національний університет кораблебудування  
імені адмірала Макарова

**В.О. МІНІНА, Р.В. РУДЕНКО**

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ  
ДО ВИКОНАННЯ ПРАКТИЧНИХ ТА  
САМОСТІЙНИХ РОБІТ З ДИСЦИПЛІНИ  
"МІСЦЕВІ ФІНАНСИ"**

*Рекомендовано Методичною радою НУК*

Миколаїв 2004

УДК 336.1: 352

**Мініна В.О., Руденко Р.В.** Методичні вказівки до виконання практичних та самостійних робіт з дисципліни "Місцеві фінанси". – Миколаїв: НУК, 2004. – 20 с.

*Кафедра фінансів*

Методичні вказівки містять вимоги та рекомендації щодо виконання практичних та самостійних робіт з дисципліни "Місцеві фінанси", а також перелік літератури, необхідної для вивчення курсу.

Призначені для студентів інженерно-економічного факультету спеціальності 7.050104 "Фінанси" денного та заочного відділень.

*Рецензент* канд. екон. наук, проф. І.А. Воробйова

---

---

## Вступ

Навчальна дисципліна "Місцеві фінанси" є нормативною для підготовки спеціалістів з економіки за фахом "Фінанси" (7.050104). Її вивчення ґрунтується на засвоєнні блоку економічних дисциплін та оволодінні загальною теорією фінансів. Дисципліна має теоретично-прикладний характер: у теоретичному плані вона поглиблює знання студентів в сфері фінансової системи; у прикладному плані – надає знання з питань формування та використання місцевих фінансів як головного фактора, що забезпечує стабільний розвиток регіону.

### **1. Історичний огляд становлення інституту місцевого самоврядування і системи місцевих фінансів**

Становлення системи місцевих фінансів обумовлено і нерозривно пов'язано з формуванням інституту місцевого самоврядування, норми якого були вперше визначені так званим "Магдебурзьким правом" в XII столітті. Правові норми мали універсальний характер і стосувалися діяльності міської влади і суду, земельної власності, торгівлі, ремесел, оподаткування.

В жовтні 1985 року країнами – учасниками Ради Європи було підписано Європейську хартію місцевого самоврядування (18 статей), в якій місцеві власті визнані головною основою демократичного режиму, найважливішим принципом якого повинно бути право громадян на участь в управлінні державними справами, які можливо і доцільно здійснювати саме на місцевому рівні.

В статті 3 хартії сказано: "Місцеве самоврядування – це права і спроможності місцевих влад, в межах чинного законодавства, здійснювати регулювання та управління суттєвою часткою державних справ, які належать до їх компетенції, в інтересах місцевого населення". Україна приєдналась до Європейської хартії в 1996 році.

---

Правовою базою децентралізації органів влади в Україні є Конституція, яка визначає територіальний поділ України, містить положення щодо місцевих державних адміністрацій і місцевого самоврядування. Згідно зі ст.140 Конституції місцеве самоврядування є "...правом територіальної громади – жителів села (чи добровільного об'єднання жителів кількох сіл), селища та міста – самостійно вирішувати питання місцевого значення у межах Конституції і законів України. У Конституції визначено: "Територіальна громада здійснює місцеве самоврядування в порядку, встановленому законом, як безпосередньо, так і через органи місцевого самоврядування: сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи", – і далі уточнено: "Районні та обласні ради є органами місцевого самоврядування, що представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ та міст". Конституцією України (ст. 142) встановлена матеріальна і фінансова основа місцевого самоврядування, до якої входять "...рухоме і нерухоме майно, доходи місцевих бюджетів, інші кошти, земля, природні ресурси, що є у власності територіальних громад сіл, селищ, міст, районів у містах, а також об'єктів їхньої спільної власності, що перебувають в управлінні районних і обласних рад".

Територіальні громади можуть об'єднувати кошти бюджетів для виконання спільних програм або для спільного фінансування комунальних підприємств.

Згідно з указаною статтею Конституції "...Держава бере участь у формуванні доходів бюджетів місцевого самоврядування, фінансово підтримує місцеве самоврядування".

Бюджетним кодексом України встановлено розподіл видатків за рівнями бюджетів з урахуванням їх впливу на мешканців відповідної території.

Видатки, що можуть потенційно вплинути на всіх мешканців області, закріплюються за обласними бюджетами. Йдеться, зокрема, про спеціалізовані середні заклади освіти для учнів з вадами розвитку, середні школи-інтернати, професійно-технічні училища та вищі учбові заклади, багато-профільні лікарні обласного значення, спеціалізовану медичну допомогу, спеціалізовані установи соціального захисту для сиріт, інвалідів, літніх громадян та спеціалізовані спортивні програми.

Видатки, від яких виграють переважно мешканці компактно розташованого адміністративно-територіального утворення, закріплені за міськими та районними бюджетами. Зокрема, це загальна середня освіта, загальна медична допомога, включаючи програми санітарної освіти та

---

соціального захисту для соціально незахищених в місцевому регіоні, як-от у випадку соціальної допомоги людям похилого віку на дому.

Видаткові завдання суто місцевого значення закріплені за бюджетами міст республіканського (в АРК), обласного, районного значення, сіл та селищ. Усі ці бюджети відповідають за дошкільну освіту, первинну медичну допомогу, що надається місцевими клініками, фельдшерсько-акушерські пункти та культурно-видовищні програми. У містах районного значення з середніми школами та районними лікарнями саме районні бюджети відповідають за утримання цих установ.

У галузі програм соціального захисту, що пов'язані з наданням грошової допомоги і мають загальнодержавне охоплення, міста та райони надають законодавчо встановлені види допомоги, але їх бюджетні видатки компенсуються шляхом цільових субвенцій з держбюджету. Прикладами цільових трансфертів, що надаються місцевим бюджетам з державного бюджету, є допомога сім'ям з дітьми і пільги ветеранам війни та праці.

До власних видатків місцевого самоврядування належать видатки на підтримку та розвиток комунальної інфраструктури населених пунктів – заходів, пов'язаних із упорядкуванням житлового фонду, ремонтом і утриманням доріг, вивезенням сміття тощо.

*Місцеві фінанси* – це фінансові відносини, що виникають на різних рівнях адміністративно-територіальних утворень в процесі формування та використання фінансових ресурсів.

До складу місцевих фінансів входять:

доходи місцевих бюджетів: закріплені і власні податки і збори, гранти, дарунки, запозичення в кредитних установах; кошти від відчуження комунального майна, трансферти з державного та місцевих бюджетів;

фінанси підприємств комунальної власності, статутний фонд яких повністю або частково створений за рахунок коштів відповідного місцевого бюджету;

бюджетні фонди підприємств будь-якої форми власності відповідно до ст. 10 Закону України "Про порядок погашення зобов'язань перед бюджетом та державними цільовими фондами" від 21.12.00 № 2181 в частині, що належить місцевим бюджетам.

Органам місцевого самоврядування дозволяється залучати кошти підприємств або населення на договірних засадах (пайова участь). Роль місцевих фінансів у розвитку регіонів полягає в тому, що практично вся соціальна сфера утримується за рахунок місцевих фінансів: школи, лікарні, дитячі садки, клуби, палаци культури, спортивні споруди та ін. Крім того,

---

з бюджету фінансуються підприємства житлово-комунального господарства, транспортні підприємства, що здійснюють пасажирські перевезення, підприємства з благоустрою та озелененню, забезпеченню вуличного освітлення.

Слід визначити, що кошти, виділені з місцевих бюджетів бюджетним установам, також в значній мірі впливають на розвиток економіки регіону, оскільки використовуються на фінансування бюджетних програм, зокрема, з будівництва і ремонту, закупівлі медикаментів, продуктів харчування, виготовлення різних виробів: меблів, м'якого інвентаря, спецодягу.

Кодексом заборонено створення будь-яких позабюджетних фондів (ст.13, п.8), тобто всі надходження повинні входити до складу відповідного місцевого бюджету. Це посилює контроль за цільовим використанням місцевих фінансів і створює умови недопущення їх розпорощення і використання не на першочергові потреби.

## **2. Місцеві бюджети – визначальна ланка місцевих фінансів**

Відповідно до ст. 63 Бюджетного кодексу України (БКУ) "... місцевий бюджет містить в собі надходження і витрати на виконання повноважень органів влади АРК, місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування".

Бюджети місцевого самоврядування включають у себе бюджети міст, селищ і сіл, а також районів у містах.

До складу місцевих бюджетів входять бюджети місцевого самоврядування, обласний і районний бюджети, а також бюджет АР Крим.

На місцеві бюджети розповсюджуються всі принципи бюджетної системи України (ст. 7 БКУ): єдність, збалансованість, самостійність, повнота, обґрунтованість, ефективність та ін.

Доходи місцевих бюджетів складаються з закріплених і власних податків і зборів, що збираються на відповідній території, субвенцій і дотацій вирівнювання з державного бюджету, дарунків та благодійної допомоги, міжбюджетних трансфертів з місцевих бюджетів.

Всі доходи, у свою чергу, розподіляються на загальний та спеціальний фонди. Для кожного рівня бюджету передбачено також створення резервного фонду на фінансування непередбачених в бюджеті заходів в розмірі 1% від загального фонду видатків.

Складання проекту місцевих бюджетів на наступний рік розпо-

---

чинається в червні – липні поточного року після затвердження Верховною Радою України "Основних напрямків бюджетної політики на наступний бюджетний рік" та Кабінетом Міністрів України – окремих документів з питань складання бюджету. При цьому враховуються фактичні і прогнозні показники соціально-економічного розвитку регіону, фактичні показники виконання бюджету поточного року, зміни в бюджетному і податковому законодавстві. Обсяги видатків визначаються на підставі бюджетних запитів, розроблених головними розпорядниками бюджетних коштів. Остаточний варіант проекту місцевого бюджету можливо сформулювати після ухвалення Верховною Радою України проекту Закону "Про Державний бюджет України" в другому читанні, який передбачає затвердження обсягів дотації вирівнювання обласним бюджетам та бюджетам міст і районів, а також цільових субвенцій з державного бюджету бюджетам області, які розподіляються обласною радою по бюджетах нижчих рівнів.

Обласний, міський та районні бюджети повинні бути затверджені в двотижневий термін після офіційного опублікування Закону "Про Державний бюджет України", а сільський, селищний та районні бюджети в містах – у двотижневий термін після затвердження міських та районних бюджетів.

При несвоєчасному затвердженні місцевих бюджетів щомісячне виконання здійснюється в обсязі 1/12 обсягів видатків минулорічного бюджету на цілі, які були передбачені бюджетом минулого року.

Виконання місцевих бюджетів за доходами і видатками забезпечують місцеві органи влади та розпорядники бюджетних коштів, а облік виконання здійснюється органами Державного казначейства України.

При перевиконанні доходної частини загального фонду за I півріччя, 9 місяців більш ніж на 5 % або при щоквартальному недовиконанні більш ніж на 15 % допускається внесення змін до показників затвердженого бюджету.

Звіт про виконання місцевого бюджету розглядається та затверджується відповідною радою.

### **3. Фінансові ресурси місцевого самоврядування**

Відповідно до ст. 64–68 Бюджетного кодексу України встановлено перелік загальнодержавних податків, що зараховуються до відповідних місцевих бюджетів і використовуються для фінансування повноважень,

делегованих державою для виконання місцевими органами влади. Ці ж доходи враховуються при визначенні дотації вирівнювання з державного бюджету або обсягу надлишкових коштів місцевих бюджетів для вилучення до державного бюджету.

Перелік закріплених доходів місцевих бюджетів та їх розподіл по рівнях бюджетів (у відсотках) наведено в таблиці.

Рівень бюджету	Назва податку							
	Податок на доходи з фізичних осіб	Податок на землю	Державне мито	Єдиний податок	Плата за торговий патент	Плата за ліцензії	Плата за держ. реєстрацію	Адмін. штрафи
Обласний	25	25	–	–	–	100	–	–
Районний	50	15	–	100	100	100	100	100
Міський	75	–	100	100	100	100	100	100
Селищний	25	–	100	–	–	–	–	100
Сільський	25	–	100	–	–	–	–	100

Слід підкреслити, що податок на доходи фізичних осіб є основним джерелом, виконання якого забезпечує фінансування соціальних програм території приблизно на 80...85 відсотків.

Крім делегованих повноважень, місцеві органи влади мають також власні повноваження щодо забезпечення ефективного функціонування житлово-комунального господарства, благоустрою, пасажирського транспорту, ремонту і реконструкції доріг та ін., що забезпечуються власними доходами місцевих бюджетів згідно зі ст. 69 Бюджетного кодексу України.

#### **4. Регіональні (цільові) фонди місцевого самоврядування**

Спеціальні фонди створюються за рішеннями відповідних рад згідно з Законом "Про Державний бюджет України", який визначає джерела формування спеціальних фондів. Платежі за рахунок спеціального фонду здійснюються в межах коштів, що надійшли до цього фонду на відповідну мету.



---

Згідно зі ст. 13 Бюджетного кодексу України спеціальний фонд бюджету включає в себе:

бюджетні призначення на видатки за рахунок конкретно визначених джерел надходжень;

гранти або дарунки (у вартісному виразі), одержані розпорядниками бюджетних коштів на конкретну мету;

різницю між доходами та видатками спеціального фонду бюджету.

Наприклад, спеціальний дорожній фонд формується за рахунок:

податку з власників транспортних засобів;

видачі ліцензії на розміщення вздовж доріг АЗС;

плати за проїзд по дорогах негабаритними транспортними засобами;

плати за придбання торгових патентів пунктами продажу нафтопродуктів.

Дорожній фонд створюється у складі кожного рівня бюджету (крім районного), а плановий обсяг коштів визначається в залежності від кількості транспортних засобів за місцем їх реєстрації та діючих ставок оподаткування.

Згідно з законодавством кошти дорожнього фонду повинні спрямовуватись на ремонт доріг загальнодержавного значення, перелік яких затверджено КМУ (наприклад, Миколаїв – Одеса, Миколаїв – Херсон), та прилеглих до них вулиць і тротуарів. У такому випадку залишались невикористаними кошти в багатьох селищах і містах обласного значення, які не мали доріг загальнодержавного значення. Починаючи з 2003 року, дозволяється місцевим радам спрямовувати кошти дорожнього фонду на будівництво, ремонт і реконструкцію доріг місцевого значення, якщо по даній території не пролягають шляхи загальнодержавного значення.

Доходні джерела бюджету розвитку включають в себе:

кошти від відчуження майна комунальної власності, в тому числі 90 % від продажу земельних ділянок несільськогосподарського призначення;

дивіденди, нараховані на акції, що є у власності органів влади;

кошти від повернення позик, що були надані до прийняття Бюджетного кодексу України;

запозичення;

субвенції з інших бюджетів на виконання інвестиційних проектів.

Зі становленням в Україні ринкових відносин бюджетні установи отримали право надавати платні послуги в напрямках статутної діяльності.

---

---

Кошти, отримані від надання платних послуг, включаються до спеціального фонду як власні надходження бюджетних установ і можуть використовуватись на свою статутну діяльність. При недостатності бюджетних коштів власні доходи бюджетних установ сприяють зменшенню фактичного дефіциту.

Перелік платних послуг затверджується вищою організацією, при цьому доходи від платних послуг не обкладаються податком на прибуток і податком на додану вартість за умови, що вони спрямовуються на статутну діяльність. Значні обсяги платних послуг надають установи освіти, охорони здоров'я, культури.

Передача коштів між загальним та спеціальним фондами дозволяється тільки в межах бюджетних призначень шляхом внесення змін до рішення відповідної ради.

Створення позабюджетних фондів органами влади та іншими бюджетними установами не допускається.

## **5. Визначення планових обсягів видатків**

Для визначення планових обсягів видатків на фінансування делегованих повноважень застосовується формульний метод, який щорічно затверджується Кабінетом Міністрів України (не пізніше серпня поточного року на майбутній бюджетний рік). Суть цього методу полягає в тому, що в межах повноважень, делегованих державою місцевим органам влади, встановлюються єдині для всієї України фінансові нормативи бюджетної забезпеченості за наступними бюджетними галузями:

- місцеві органи управління (ради та виконкоми, їх відділи і управління, крім державних адміністрацій);
- організація рятування на водах;
- правоохоронна діяльність;
- охорона здоров'я;
- освіта;
- культура та мистецтво;
- засоби масової інформації;
- фізична культура і спорт;
- соцзахист та соціальне забезпечення;
- пільговий проїзд в міському та приміському транспорті;
- нерозподілений резерв.

---

Фінансові нормативи бюджетної забезпеченості встановлюються на одного жителя, одного учня, один койко-день з урахуванням особливостей бюджетних закладів відповідної галузі.

Наприклад, розрахунок потреби в коштах на фінансування установ освіти проводиться на підставі фінансового нормативу забезпечення на одного учня загальноосвітньої школи, коефіцієнтів приведення в залежності від типу установ та коефіцієнтів співвідношення в обсязі видатків на освіту в міській та сільській місцевостях.

Коефіцієнти приведення встановлюються для санаторних шкіл-інтернатів; для спеціальних шкіл-інтернатів, де навчаються діти з вадами фізичного і розумового розвитку; для спеціальних шкіл-інтернатів, куди вихованці приходять на навчання; для дитячих будинків; для шкіл-інтернатів, де навчаються діти-сироти; для визначення видатків на підвищення кваліфікації та підготовки кадрів; для сільських шкіл.

Обсяг видатків  $V_{\text{ов}}$  визначається за формулою

$$V_{\text{ов}} = V_{\text{норм}} \sum N_j K_j,$$

де  $V_{\text{норм}}$  – фінансовий норматив на одного учня загальноосвітньої школи,  $N_j$  – чисельність учнів  $j$ -го типу учбового закладу;  $K_j$  – коефіцієнт приведення для  $j$ -го типу учбового закладу.

Аналогічно проводяться розрахунки по інших галузях. Фінансові нормативи бюджетної забезпеченості та коефіцієнти приведення встановлюються щорічно в залежності від очікуваних доходів бюджету.

Розраховані таким методом обсяги видатків використовуються для визначення обсягів міжбюджетних трансфертів з державного бюджету місцевим.

## **6. Міжбюджетні відносини та їх складові**

*Міжбюджетні відносини* – це законодавчо встановлений порядок перерозподілу доходів та видатків між рівнями бюджетів з метою забезпечення стабільного соціально-економічного розвитку всіх адміністративно-територіальних одиниць країни.

Перерозподіл доходів затверджується у вигляді міжбюджетних трансфертів як по вертикалі, так і по горизонталі, тобто з будь-якого рівня бюджету можуть виділятися кошти іншому на виконання певних заходів або програм.

---

Бюджетний кодекс України передбачає наступні трансферти місцевим бюджетам з державного:

дотація вирівнювання (на виконання делегованих повноважень в разі, якщо не вистачає обсягів закріплених доходів);

субвенція на виконання програм соціального захисту населення (пільги, житлові субсидії, матеріальна допомога та ін.);

субвенція на компенсацію втрат власних доходів бюджетів місцевого самоврядування внаслідок встановлених державою пільг;

субвенції на виконання інвестиційних проектів тощо.

Вперше в Україні (ст. 98–99 БКУ) встановлено формульний порядок розрахунку дотації вирівнювання місцевим бюджетам, включаючи бюджети районів (зведений), сіл, селищ, міст обласного та республіканського значення, а також обласних бюджетів.

Дотація вирівнювання визначається як перевищення обсягів видатків, встановлених ст. 88–90 БКУ для кожного рівня бюджету і розрахованих із застосуванням фінансових нормативів бюджетної забезпеченості, над обсягами закріплених доходів, встановлених ст. 64–67.

Розрахунок дотації має законодавчо встановлений формалізований (математичний) метод, який виключає суб'єктивний підхід та є єдиним для всіх місцевих бюджетів України.

При цьому обсяг закріплених доходів  $D_{i_{\text{зак}}}$  визначається на підставі індексу податкоспроможності території  $K_i$  та прогнозного обсягу закріплених доходів в цілому по Україні на бюджетний рік  $D_u$ . Обсяг дотації вирівнювання з державного бюджету  $T_i$ , що надається бюджету Автономної Республіки Крим, обласному бюджету, бюджетам Києва і Севастополя, містам республіканського (Автономної Республіки Крим) та обласного значення, бюджетам районів, а також обсяг коштів, що передаються з цих бюджетів до державного бюджету, визначається за загальним фондом місцевого бюджету як різниця між розрахунковим показником обсягу видатків  $V_i$  та розрахунковим обсягом доходів (кошика доходів), закріплених за відповідними місцевими бюджетами  $D_{i_{\text{зак}}}$  із застосуванням коефіцієнта вирівнювання  $\alpha_i$  за такою формулою:

$$T_i = \alpha(V_i - D_{i_{\text{зак}}}).$$

Розрахунок прогнозного показника обсягу доходів (кошика доходів), закріплених за бюджетами місцевого самоврядування та бюджетом Автономної Республіки Крим, а також обласних та районних бюджетів,

передбачених ст. 66 Бюджетного кодексу України, проводиться шляхом застосування індексу відносної податкоспроможності відповідної адміністративно-територіальної одиниці. Індекс визначається на основі звітних даних про фактичні надходження відповідних податків, зборів до цих бюджетів за три останні бюджетні періоди (базовий період), що передують рокові, в якому формуються показники бюджету на планований бюджетний період. При цьому враховуються втрати закріплених доходів у базовому періоді відповідних місцевих бюджетів унаслідок надання пільг платникам податків згідно з рішеннями Верховної Ради Автономної Республіки Крим і відповідних місцевих рад.

Розрахунок попереднього прогнозного показника обсягу доходів (кошика доходів), закріплених за місцевими бюджетами, проводиться у межах прогнозного обсягу доходів зведеного бюджету України, визначеного на підставі основних прогнозних макропоказників економічного і соціального розвитку України на плановий бюджетний період, а також із застосуванням індексу відносної податкоспроможності адміністративно-територіальної одиниці за такою формулою:

$$D_{i_{\text{зак}}} = K_i \times (N_{i1} + N_{i2} + N_{i3}) \times D_{u4} / (N_{u1} + N_{u2} + N_{u3}),$$

де

$$K_i = [((D_{i1} + L_{i1}) / (D_{u1} + L_{u1})) \times N_{u1} + ((D_{i2} + L_{i2}) / (D_{u2} + L_{u2})) \times N_{u2} + ((D_{i3} + L_{i3}) / (D_{u3} + L_{u3})) \times N_{u3}] / (N_{u1} + N_{u2} + N_{u3});$$

$D_{i_{\text{зак}}}$  – попередній прогнозний показник обсягу доходів (кошика доходів), закріплених за місцевим бюджетом, що враховуються під час визначення міжбюджетних трансфертів;  $K_i$  – індекс відносної податкоспроможності адміністративно-територіальної одиниці (визначається з чотирма знаками після коми);  $D_{u1}$ ,  $D_{u2}$ ,  $D_{u3}$ ,  $D_{i1}$ ,  $D_{i2}$ ,  $D_{i3}$  – обсяг доходів (кошика доходів), закріплених за усіма місцевими бюджетами та бюджетом адміністративно-територіальної одиниці за звітними даними про їх фактичні надходження за відповідні роки базового періоду;  $L_{u1}$ ,  $L_{u2}$ ,  $L_{u3}$ ,  $L_{i1}$ ,  $L_{i2}$ ,  $L_{i3}$  – сума пільг, наданих місцевими органами влади з податків і зборів, що включені до обсягу доходів (кошика доходів), закріплених за усіма місцевими бюджетами та бюджетом адміністративно-територіальної одиниці за відповідні роки базового періоду;  $N_{u1}$ ,  $N_{u2}$ ,  $N_{u3}$ ,  $N_{i1}$ ,  $N_{i2}$ ,  $N_{i3}$  –

---

чисельність наявного населення України та адміністративно-територіальної одиниці на перше січня відповідного року базового періоду;  $D_{i4}$  – прогнозний обсяг доходів (кошика доходів), закріплених за усіма місцевими бюджетами на плановий бюджетний період.

Таким чином, обсяги витрат місцевих бюджетів на виконання делегованих державою повноважень та обсяг закріплених доходів визначаються формульно за єдиним алгоритмом для всіх бюджетів: обласного, міського та бюджету району, що включає в себе районний, сільський та селищний бюджети.

Дотація вирівнювання перераховується місцевим бюджетам з державного щоденно за встановленим нормативом:

$$\text{Норм.} = D_{i_{\text{зак}}} / D_{\text{обл.}}$$

де  $D_{i_{\text{зак}}}$  – плановий обсяг закріплених доходів;  $D_{\text{обл.}}$  – плановий обсяг загальнодержавних податків, що збираються на території області і є базою для перерахування дотації вирівнювання. Перерахування здійснюється до повного вичерпання затвердженої суми. У разі невиконання плану та, відповідно, недонадходження дотації, вона повинна бути перерахована в повному обсязі поточного кварталу за рахунок загальних надходжень, тобто місцеві бюджети захищені від невиконання плану надходжень до державного бюджету.

Джерелами для перерахування дотації вирівнювання визначені наступні загальнодержавні податки і збори:

- податок на прибуток підприємств державної форми власності;
- податок на додану вартість;
- акцизний збір;
- митні збори;
- орендна плата за оренду майна державної форми власності та ін.

## 7. Навчально-методичні матеріали

### *Законодавчі та нормативні документи*

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30, ст. 141.
2. Бюджетний кодекс України від 21.06.01., № 843/2001-п.
3. Кримінальний кодекс України.

- 
4. Закон України "Про місцеве самоврядування в Україні" від 21 травня 1997 р. // Урядовий кур'єр. – 1997, 14 квіт.
  5. Закон України "Про місцеві державні адміністрації" від 09 квітня 1999 р. № 586 – XIV // Урядовий кур'єр. – 1999, 15 трав.
  6. Закон "Про державний бюджет України на поточний рік".
  7. Закон України "Про внесення змін до Закону України" "Про державну податкову службу в Україні" від 5 лютого 1998 р. // Голос України. – 1998. – № 28, 14 лют.
  8. Закон України "Про систему оподаткування" від 25 червня 1991 р. в редакції Закону від 18 лютого 1997 р. // Відомості Верховної Ради України 1997. – № 16.
  9. Закон України "Про державну контрольну-ревізійну службу в Україні" від 26 січня 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 13.
  10. Закон України "Про аудиторську діяльність" від 22 квітня 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 23.
  11. Закон України "Про податок на додану вартість" від 3 квітня 1997 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 21.
  12. Закон України "Про оподаткування прибутку підприємств" від 28 грудня 1994 р. у редакції від 22 травня 1997 р. № 283/97 – ВР.
  13. Закон України "Про внесення змін та доповнень до Декрету Кабінету Міністрів України "Про державне мито" від 25 лютого 1994 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 28.
  14. Закон України "Про внесення змін до Декрету Кабінету Міністрів України "Про акцизний збір" від 19 листопада 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 50.
  15. Закон України "Про внесення змін до декрету Кабінету Міністрів України "Про прибутковий податок з громадян" від 13 лютого 1998 р. // Урядовий кур'єр. – 1998, 7 берез.
  16. Закон України "Про внесення змін до Закону України "Про податок з власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів" від 18 лютого 1997 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 36.
  17. Закон України "Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям" від 1 червня 2000 р. // Урядовий кур'єр. – 2000, 6 лип.
  18. Закон України "Про створення спеціальної вільної економічної зони" "Миколаїв" від 12 грудня 2000 р.
  19. Закон України "Про внесення змін до Закону України "Про державну допомогу сім'ям з дітьми" // Урядовий кур'єр. – 2001, 18 квіт.
  20. Закон України "Про концесії" // Урядовий кур'єр – 1999, 22 верес.
  21. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження формули розподілу обсягу міжбюджетних трансфертів між державним бюджетом та місцевими бюджетами" від 12 листопада 2003 р. № 761.
  22. Постанова Кабінету Міністрів України "Про порядок складання, розгляду,

---

затвердження та основні вимоги щодо виконання кошторисів доходів і видатків бюджетних установ і організацій" від 28 січня 2002 р. № 228.

23. Постанова Кабінету Міністрів України "Про надання пільгових державних кредитів для здобуття вищої освіти" від 16 червня 2003 р. № 916.

24. Постанова Кабінету Міністрів України "Про порядок використання резервного фонду державного бюджету" від 29 березня 2002 р. № 415.

25. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження порядку здійснення запозичень до місцевих бюджетів" від 24 лютого 2003 р. № 207.

26. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Порядку перерахування з державного бюджету місцевим бюджетам субвенцій для будівництва та придбання житла для окремих категорій громадян, їх цільового використання, визначення ціни житла та його розподілу" від 11 квітня 2002 р. № 490.

27. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Порядку повернення бюджетних коштів, отриманих як субвенція до відповідного бюджету в разі їх нецільового використання" від 11 квітня 2002 р. № 495.

28. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження об'єктів, що фінансуються за рахунок субвенції з державного бюджету місцевим бюджетом на виконання інвестиційних проєктів у 2003 році" від 4 червня 2003 р. № 856.

29. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження переліку позашкільних закладів та заходів з позашкільної роботи з дітьми, а також закладів і заходів в галузі освіти, що забезпечують виконання загальнодержавних функцій, видатки на які здійснюються з державного бюджету" від 17 серпня 2002 р. № 1133.

30. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження положення про Всеукраїнський конкурс розвитку місцевого самоврядування" від 18 лютого 2003 р. № 64.

31. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Положення про навчально-виховний комплекс "дошкільний навчальний заклад – загальноосвітній навчальний заклад", "загальноосвітній навчальний заклад – дошкільний навчальний заклад" від 12 березня 2003 р. № 306.

32. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження державної програми "Вчитель" від 26 березня 2002 р. № 379.

33. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження заходів з реалізації Національної доктрини розвитку освіти на 2002 – 2004 роки" від 19 серпня 2002 р. № 1223.

34. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Методики розрахунку платежів за надання концесії на будівництво та експлуатацію доріг" від 12 березня 2003 р. № 319.

35. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження натуральних добових норм харчування в інтернатних установах, навчальних та санаторних закладах сфери управління Мінпраці і соціальної політики" від 13 березня 2002 р. № 324.

36. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Порядку



---

призначення і виплати державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям" від 24 січня 2003 р. № 20.

37. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Порядку проведення індексації грошових доходів населення" від 17 липня 2003 р. № 1078.

38. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Порядку проведення конкурсу на перевезення пасажирів на автобусному маршруті загального користування" від 29 лютого 2003 р. № 139.

39. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Порядку складання прогнозу надходження до державного бюджету коштів від приватизації державного майна" від 17 серпня 2002 р. № 1141.

40. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Порядку фінансування видатків місцевих бюджетів на здійснення заходів з державних програм соціального захисту населення за рахунок субвенції з державного бюджету" від 04 березня 2002 р. № 256.

41. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Програми поповнення бібліотечних фондів на період до 2005 року" від 01 липня 2002 р. № 900.

42. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Програм проведення досліджень з проблем державного управління та місцевого самоврядування на період до 2004 року" від 17 квітня 2003 р. № 492.

43. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Програми розвитку позашкільних навчальних закладів на 2002–2008 роки" від 28 березня 2002 р. № 378.

44. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Стратегії розвитку системи державного фінансового контролю, що здійснюється органами виконавчої влади" від 24 липня 2003 р. № 1156.

45. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження тимчасового порядку розмежування земель права державної і комунальної власності" від 01 серпня 2002 р. № 1100.

46. Постанова Кабінету Міністрів України "Про заходи щодо забезпечення складання проекту Державного бюджету України на 2004 рік" від 05 серпня 2003 р. № 470-р.

47. Постанова Кабінету Міністрів України "Про прогноз економічного і соціального розвитку України на 2004 рік" від 06 серпня 2003 р. № 1231.

48. Наказ Міністерства фінансів України "Про затвердження бюджетної класифікації" від 27 грудня 2001 р. № 604.

49. Наказ Міністерства фінансів "Про затвердження документів, що застосовуються в процесі виконання бюджету" від 28 лютого 2002 р. № 57.

### *Основна література*

50. *Кириленко О.П.* Місцеві бюджети України (Історія, теорія, практика). – К.: НІОС, 2000. – 207 с.

---

51. *Опарін В.М., Маленко В.І.* Бюджетна система: Навч.-метод. посіб. для самостійного вивчення дисципліни. – К.: КНЕУ, 2002. – 334 с.

52. *Пасічник Ю.В.* Бюджетна система України та зарубіжних країн. – К.: Знання-прес, 2002. – 495 с.

53. *Рудей К.В.* Финансово-кредитная система в зарубежных странах: Учеб. пособие. – М.: Новое знание, 2003. – 300 с.

### *Додаткова література*

54. Бюджетна реформа в Україні. Проблеми та шляхи її розв'язання. – К.: Вид-во Укр. незалежного центру політ. дослідж., 2001. – 345 с.

55. *Данилишин Б.М.* Эволюция экономических отношений // *Данилишин Б.М.* Благополучие наций: Эволюция, парадигмы развития: Монография: В 2 кн. – К.: Знання-прес, 2002. – Кн. 1. – 356 с.

56. Державне регулювання економіки: Підруч. для ВНЗ. – 2-ге вид. – К.: КНЕУ, 2002. – 592 с.

57. *Матвеева В.* Бюджетные организации: бухучет и налогообложение. – Х.: Фактор, 2002. – 688 с.

58. *Мельник П.В.* Розвиток податкової системи в перехідній економіці: Монографія. – К.: Знання, 2001. – 362 с.

59. *Опарін В.М., Малько В. Г., Кондратюк С.Я.* Бюджетна система. – К.: КНЕУ, 2002. – 336 с.

60. *Смоуженко Т.С.* Державна політика сприяння розвитку підприємництва: Монографія. – Л.: Світ, 2001. – 464 с.

61. *Соколова И.* Бюджеты местных органов власти США // США и Канада. – 2000. – № 6 – С. 84–91.

62. *Юрій С.І.* Бюджетна система: Виникнення, стадії. – Т.: Карт-бланш, 2002. – 336 с.

**МІНІНА Валентина Олексіївна  
РУДЕНКО Раїса Василівна**

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ  
ДО ВИКОНАННЯ ПРАКТИЧНИХ ТА  
САМОСТІЙНИХ РОБІТ З ДИСЦИПЛІНИ  
"МІСЦЕВІ ФІНАНСИ"**

Видавництво НУК, 54002, м. Миколаїв, вул. Скороходова, 5  
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру  
видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції  
ДК № 1150 від 12.12.2002 р.

Редактор Л.К. Сокол  
Комп'ютерна правка та верстка Н.В. Чудновцева  
Коректор Н.О. Шайкіна

---

Підписано до друку 17.08.04. Формат 60×84/16. Папір офсетний.  
Ум. друк. арк. 1,0. Обл.-вид. арк. 1,1. Тираж 150 прим. Вид. № 14. Зам. № 324.  
Ціна договірна.



ВИДАВНИЦТВО НАЦІОНАЛЬНОГО  
УНІВЕРСИТЕТУ  
КОРАБЛЕБУДУВАННЯ



*Шановні панове!*

Запрошуємо Вас ознайомитись з можливостями книжкового видавництва, висококваліфіковані спеціалісти якого забезпечать оперативне та якісне виконання замовлення будь-якого рівня складності.

Наш головний принцип – задовольнити потреби замовника в повному комплексі поліграфічних послуг, починаючи з розробки та підготовки оригіналу-макета, що виконується на базі ІВМ РС, і закінчуючи друком на офсетних машинах.

Крім цього, ми маємо повний комплекс післядрукарського обладнання, що дає можливість виконувати:

- ✓ аркушепідбір;
- ✓ брошурування на скобу, клей;
- ✓ порізку на гільйотинах;
- ✓ ламінування.

Видавництво також оснащено сучасним цифровим дублюкатором фірми "Duplo" формату А3, що дає можливість тиражувати зі швидкістю до 130 копій за хвилину.

Для постійних клієнтів – гнучка система знижок.

Отже, якщо вам потрібно надрукувати *підручники, книги, брошури, журнали, каталоги, рекламні листівки, прайс-листи, бланки, візитні картки*, – ми до Ваших послуг.

---

© Національний університет кораблебудування

✉ Україна, 54002, м. Миколаїв, вул. Скороходова, 5,

видавництво НУК

☎ 8(0512) 47-83-86; 39-81-42, 39-73-39, fax 8(0512) 42-46-52;

E-mail: publishing@usmtu.edu.ua